

MINISTERIE VAN
BINNENLANDSE ZAKEN
B.V.D.

FA 8477/18
's-Gravenhage, 20 SEP. 1956
Javastraat 68

No. : 355447
Bijl. : een

Betr. : De verhouding tussen de C.P.N.
en de Socialistische Unie.

GEHEIM

Ten vervolge op mijn schrijven dd. 19 Juli 1956 no. 348247 en teneinde U nader in te lichten omtrent het tussen de Socialistische Unie en de C.P.N. besloten bestand, heb ik de eer Uwer Excellentie een nader rapport daaromtrent te doen toekomen.

Hieruit moge U blijken dat men van C.P.N.-zijde deze zaak traineert alsmede dat de veronderstelling gewettigd lijkt dat de kansen op samenwerking tussen beide partijen thans uiterst gering zijn geworden.

/HET HOOFD VAN DE DIENST

Sinninghe Damata

Aan Zijne Excellentie
de Minister-President
Plein 1813 no. 4
te
's-GRAVENHAGE

GEHEIM

DE VERHOUDING TUSSEN DE C.P.N. EN DE SOCIALISTISCHE UNIE

Op 30 Juni 1956 zijn vertegenwoordigers van de partijbesturen van de C.P.N. en de Socialistische Unie voor de tweede maal bijeengekomen. De eerste bijeenkomst werd gehouden op 4 Mei 1956 en resulteerde toen in het bestand tussen beide partijen. De algemene ledenvergadering van van de Soc. Unie keurde op 24 Juni het bestuursbeleid in deze goed.

Op de bespreking, welke op 30 Juni 1956 werd gehouden in het C.P.N.-gebouw "Felix Meritis", gaf de voorzitter van de Soc. Unie, Carlos PRONK, een uiteenzetting van zijn plannen tot oprichting van een nieuwe socialistische arbeiderspartij, te noemen Socialistische Partij Nederland. Hierin zouden de C.P.N., de Socialistische Unie, de links van de P.v.d.A. staande politiek-daklozen, alsmede de uiterst linkse vleugel van laatstgenoemde partij elkaar moeten vinden. Hij werd echter van C.P.N.-zijde terstond gewezen op de onmogelijkheid om hierover "en petit comité" beslissingen te nemen. De C.P.N., zo werd hem medegedeeld, zou evenwel in October een congres beleggen, waarop waarschijnlijk ook voorstellen van vergaande aard betreffende de organisatie van de partij ter sprake zouden komen. In het verdere verloop van de besprekingen werden de meest problematische zaken die aan de orde kwamen telkens op de lange baan geschoven. Het C.P.N.-partijbestuur was op deze bijeenkomst n.l. slechts door vijf man vertegenwoordigd, zeer waarschijnlijk met het oogmerk om zich steeds te kunnen beroepen op onbevoegdheid, wanneer het aan zou komen op beslissingen van ingrijpende aard.

Slechts op één punt werd enig resultaat bereikt; voortbouwend op de door de Soc. Unie ter tafel gebrachte ontwapeningsgedachte wist C.P.N.-partijbestuurder Marcus BAKKER de samenwerkingsgedachte van PRONK af te leiden in de richting van de Vredesbeweging. Beide partijen konden het volgens Bakker eens zijn over de noodzaak de H-bom te verbieden. Op dit terrein zou al direct kunnen worden samengewerkt, hetgeen naar buiten ongetwijfeld een goede indruk zou maken. Hij zou het op prijs stellen indien enkele bestuursleden van de Soc. Unie zitting zouden willen nemen in de Nederlandse Vredesraad. Hiertoe werd in principe besloten.

Nadien werd bericht ontvangen dat 4 vertegenwoordigers van de Soc. Unie waarschijnlijk aanwezig zullen zijn op de eerstvolgende bijeenkomst van de Vredesraad, die op 22 September a.s. zal worden gehouden.

De aanwezige partijbestuurders van C.P.N. en Soc. Unie kwamen verder nog overeen dat over en weer de partijprogramma's in studie genomen zouden worden. Pronk zou de discussie hierover openen met een wetenschappelijke beschouwing, opgesteld in samenwerking met zijn mede-bestuursleden. Deze beschouwing - waarin o.a. het C.P.N. programma kritisch zou worden behandeld - zou worden opgenomen in de discussierubriek, welke "De Waarheid" ingevolge de bestandsvoorwaarden heeft opgesteld.

Verder leverde de bijeenkomst niets vermeldenswaardigs op. "De Waarheid" van 3 Juli plaatste een vlak gesteld artikelje over de gevoerde besprekingen, waarin o.a. werd gezegd dat de op 4 Mei tussen beide partijen gesloten overeenkomst tot tevredenheid van beide zijden werd nageleefd. De ontwikkeling sindsdien is wel enigszins in strijd met hetgeen "De Waarheid"-lezers hier werd voorgeschoteld.

Enige dagen na de bijeenkomst in Felix Meritis kreeg Pronk bezoek van Marcus Bakker, de hoofdredacteur van "De Waarheid", die als officiële verbindingsman tussen beide partijen optreedt. Bakker deelde mede, dat hetgeen Pronk op de bijeenkomst van 30 Juni had voorgesteld de C.P.N. bij nader inzien wel wat ver ging. Hij sprak de vrees uit dat "De Waarheid"-lezers, na publicatie van een artikel als door Pronk voorgesteld, in verwarring zouden geraken wanneer zij daarin het partijprogramma van de C.P.N. - naast propaganda voor de oprichting van een Socialistische Partij Nederland - bediscussieerd en becritiseerd zagen.

Pronk toonde begrip voor dit standpunt. Nader werd over-eengekomen dat hij zijn artikel zou plaatsen in het Soc. Unie orgaan "Nieuwe Wereld". "De Waarheid" zou het dan hieruit - van commentaar voorzien - overnemen, onder vermelding van de bron.

In "Nieuwe Wereld" van 31 Juli 1956 verscheen het bedoelde artikel onder de titel: "Stagnerende C.P.N. oplossing: Socialistische Partij Nederland". De C.P.N. leiding wordt hierin een slaafse volgzaamheid van de Russische politiek verweten. De schrijver citeert het C.P.N. program, waarin gezegd wordt: "communisten en alle progressief denkende mensen moeten zich op de Sovjet Unie oriënteren, daar Rusland aanvoerster en lichtbaken is naar een nieuwe maatschappij" en hij vervolgt dan: "het program is van 1952 en in het Stalinisme van die dagen vermochten wij toen geen lichtbaken te zien. En met ons miljoenen anderen. Terecht. Het onder gemartel bekentenissen afdwingen, de likwidatie van onschuldigen, om de woorden van Chroestjow te gebruiken, werken er nu niet bepaald aan mede om ons in het Westen de ogen te doen richten op een dergelijk lichtbaken". Elders in het artikel stelt Pronk: "Men kan de C.P.N. niet meer als een werkelijk onafhankelijke, haar eigen politiek bepalende partij zien, een partij die naar principieel-socialistische maatstaven te meten is". Ook de verdere inhoud van het hier aangehaalde artikel moet voor de C.P.N. leiding uitermate pijnlijk zijn geweest. Het werd dan ook niet, zoals werd afgesproken in "De Waarheid" overgenomen. Ook andere artikelen, welke werden opgezonden, ter plaatsing in de discussierubriek werden niet opgenomen. Protesten van Pronk mochten niet baten.

Op 10 Augustus sprak Pronk in een persoonlijk onderhoud hierover zijn verontrusting uit. Hij zei bang te zijn dat "de zaak" hiermede was vastgelopen en meende, dat Paul de GROOT hem geheel wilde uitschakelen.

Conclusie:

Er mag thans gevoegelijk worden aangenomen, dat de samenwerking tussen de Soc. Unie en de C.P.N. volledig op dood spoor is geraakt.

Of het - gezien de hierboven geschetste ontwikkeling van de verhouding tussen de C.P.N. en de Socialistische Unie - inderdaad tot een reële samenwerking tussen de Soc. Unie en de Nederlandse Vredesraad zal komen en wat uit een dergelijk samengaan zou kunnen voortkomen, valt aan de hand van de thans beschikbare gegevens moeilijk te voorspellen. Vastgesteld is inmiddels dat de leden van de Nederlandse Vredesraad door de secretaris Nico LUIRINK verzocht is kenbaar te maken of zij bezwaren hebben tegen het namens de Socialistische Unie zitting nemen in deze Raad van Mr F.R. BÖTHLINGK, W.P.H. MEIJER, W. van der LINDEN en Johanna VLASKAMP, allen leden van het partijbestuur van de Socialistische Unie.